

Til særforbundene

Ullevål stadion, 16. november 2018

Grunnlagsnotat til særforbundene - høring forslag til ny anleggspolitikk

Det vises til høringsdokument *høringsbrev til forslag til ny anleggspolitikk* fra NIF distribuert 26. oktober 2018. Frist for innspill er satt til 17. desember 2018. Det avholdes møte om forslaget og høringen 27. november kl. 17-18.00. Det oppfordres til å sende inn spørsmål til forslaget og høringen i forkant av møtet til nifhoringer@idrettsforbundet.no.

Innledning

Det er behov for bedre systematikk i norsk idrett i arbeidet med bygging av idrettsanlegg, for etablering av felles mål og for bedre koordinering av faglig arbeid og påvirkningsarbeid gjennomgående i organisasjonen. Idrettsstyrets initiativ ønskes på dette grunnlag velkommen. Dette er en verdifull start på en prosess i retning av mer systematikk og faglighet i arbeid med anlegg, noe som forhåpentligvis vil lede til større suksess i anleggsmessig tilrettelegging for den organiserte idretten.

En felles anleggsplan for idrettsorganisasjonen bør baseres på individuelle planer i alle særforbund og planinnspill fra alle idrettskretsene. Sammenholdt med et faglig analysegrunnlag og en godt forankret målstruktur, må dette materialet danne grunnlag for en fellesidrettslig anleggsplan som anleggs- og påvirkningsarbeidet på alle nivåer i organisasjonen kan baseres på.

Om et løft for store kostnadskrevende anlegg

Det forutsettes at NIFs møter med særforbund og idrettskretser om anleggssituasjonen og planer og mål har gitt et godt, helhetlig og i en viss grad detaljert bilde av status og behov. Det hadde vært nyttig om dette bildet hadde vært lagt ved utkast til ny anleggspolitikk slik at leserne kunne ha hatt en felles innsikt i behovene.

Når et slikt bilde settes inn i en analyse basert på alle tilgjengelige kilder, vil man kunne etablere en fullstendig beskrivelse av anleggsdekningen i dag – en nåsituasjonsbeskrivelse.

Et mål for anleggsdekningen på et tidspunkt i fremtiden finner vi hvis vi beregner befolkningsutvikling og ser denne i sammenheng med utvikling i aktivitetsrelaterede trender.

Dagens status og det fremtidige målbildet vil gi grunnlag for en gapanalyse hvor vi helt konkret kan se hva som skal til for å utvikle en balansert anleggsdekning frem til det aktuelle tidspunktet. Da kan vi lage gode handlingsplaner med prioriteringer og planmessig fremdrift.

Uten en slik målprosess og analyse er det risiko for at satsinger kan bli tilfeldig og ikke treffe godt nok. Særlig viktig er dette når en av bærebjelkene i NIFs forslag til ny anleggssatsing er en betydelig utvidelse av anleggspolitisk program. En slik satsing må være rent faglig begrunnet, og den må treffe godt. Den vil gå på bekostning av ordningen med spillemidler til idrettsanlegg i kommunene hvor rammene blir redusert. Effekten av dette bør beregnes.

I høringsdokumentet foreslås det å løfte tilskuddssatsene for kostnadskrevenne anlegg til et nivå som tilsvarer minimum 25 % av normal anleggskostnad, og 40 % når tilleggsmidler under ordningen medregnes. Anleggspolitisk program foreslås økt til 2 mrd. kr. på seks år. Denne satsingen vil innebære en betydelig flytting av spillemidler til de dyrere idrettsanleggene.

I hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2018 er det avsatt totalt 1,6 mrd. kr. til anlegg. Av dette går 40 mill. kr. til kostnadskrevenne anlegg. Med NIFs forslag, vil avsetning til kostnadskrevenne anlegg måtte økes fra 40 mill. kr. til hele 333 mill. kr. pr. år, og denne avsetningen vil gå opp fra 2,5 % av spillemidlene for idrettsanlegg til nær 21,0 %, forutsatt samme beløp totalt til anlegg i årene som kommer.

Det vil medføre en til dels kraftig reduksjon i spillemidler til rimeligere anlegg, noe som kan lede til to utfall. At det blir bygget færre slike anlegg eller at etterslepet øker.

Det bestrides ikke at det er underdekning av kostnadskrevenne anlegg eller at spillemidlenes andel av byggekostnader er lavere for disse anleggene enn for rimeligere anlegg. Det tilsier at en omlegging i den retningen NIF foreslår bør vurderes. Det sentrale spørsmålet blir om det er forsvarlig å gjennomføre en så radikal omlegging som det legges opp til. Det hadde utvilsomt vært en fordel om et robust fakta- og plangrunnlag som beskrevet på side 1 hadde vært på plass når man skal ta stilling til et forslag om en så radikal omlegging som det er snakk om her.

Særlig viktig er dette i en situasjon hvor det er betydelig usikkerhet knyttet til fremtiden for spillemiddelordningen.

Dersom ordningen med spillemidler til svømmeanlegg forblir uendret (se under), vil foreslåtte tiltak for å frigjøre midler innenfor ordning trolig ha svært beskjeden effekt, betydelig svakere enn beskrevet i høringsdokumentet.

Det er sikkert også grunnlag for en satsing på isanlegg i anleggspolitisk program 2019-2024. Det er anført at idrettsrådsundersøkelsen fra 2015 viser at isanlegg kommer svært dårlig ut. Det advares imidlertid mot å etablere så tunge satsinger uten at dette gjøres med utgangspunkt i en grundig faglig analyse og en helhetlig plan omfattende alle aktuelle anleggstyper som viser behov, prioriteringer, planlagt rekkefølge på tiltak og hvordan summen av tiltak fører til en ønsket anleggsstruktur for hele den organiserte idretten.

Dagens satser for statlige tilskudd fra spillemidlene til de enkelte anleggs kategorier er lave. Kommunene bygger allikevel anlegg, og med lave tilskuddssatser er det mulig å bygge flere anlegg innenfor en gitt tilskuddsramme. Lave satser fører kanskje til at blir bygget færre kostnadskrevenne anlegg, men sammenhengen mellom størrelse på tilskuddssatsene og antall idrettsanlegg som kan finansieres må man ha klart for seg i arbeidet med å prioritere.

Om et nytt nasjonalt toppidrettssenter

Høyere satser vil altså kunne føre til at det blir bygget færre anlegg. Denne effekten forsterkes av at det skal prioriteres spillemidler både til en svært kraftig innsats for å få bygget flere kostnadskrevenne anlegg, samtidig som det skal føres spillemidler – trolig i milliardklassen – til et nytt nasjonalt toppidrettssenter. Etterslepet er allerede på over 3 mrd. kroner. I strategien legges det opp til at 50 % av kostnadene til et nytt nasjonalt toppidrettssenter skal tas fra spillemidlene. Det bør arbeides for å få så stor andel som mulig av et statlig tilskudd til et nasjonalt toppidrettssenter over statsbudsjettet.

Om bygging av mesterskapsanlegg

Det registreres at vedtak i idrettspolitisk dokument om å utvide nasjonalanleggsordningen til å omfatte alle større idretter (pkt 7.4 d)) ikke er fulgt opp i høringsdokumentet. Det er nødvendig å gjennomføre en evaluering av nasjonalanleggsordningen når det skal utvikles en ny anleggsstrategi. I forlengelse av denne evalueringen er det behov for en planmessig utvikling av infrastruktur for internasjonale arrangementer i Norge i en større idrettslig bredde enn det som har vært mulig frem til nå. Anleggsutviklingen og arbeidet med å få arrangementer til Norge bør imidlertid holdes adskilt slik at det kan unngås at anleggsutvikling blir en sentral faktor i prioritering av arrangementer.

Om gratis bruk av idrettsanlegg

Dette er et mål som også er nedfelt i idrettspolitisk dokument 2015-2019 (pkt. 7.4 g)). Det byr imidlertid på noen utfordringer. Driftskostnadene for kommunene vil med en utvikling i denne retningen øke betydelig gjennom tap av inntekter fra drift av anleggene og gjennom økte kostnader i form tilskudd til idrettslag som drifter egne anlegg. Det vil redusere kommunenes evne og kanskje også vilje til å bygge nye anlegg.

Gratis bruk av anlegg for barn unge er innført i noen store befolkningsrike kommuner som også er blant de kommunene i landet med lavest anleggsdekning. Effekter av et slikt tiltak bør studeres grundig før det innføres.

Om svømmeanlegg

Det foreslås i høringsdokumentet at svømmeanlegg tas ut av spillemiddelordningen og finansieres over statsbudsjettet. Dette forslaget byr på utfordringer. På den ene siden er det slik at spillemidlene ikke strekker til, og det er riktig å vurdere tiltak for å styrke ordningen eller frigjøre midler innenfor den. Et 25-meterbasseng med åtte baner mottar 25,5 mill. kr. i ordinære spillemidler og et 50-metersbasseng mottar betydelig mer. Mye spillemidler kan frigjøres ved å finne en justert modell for finansiering av svømmeanlegg som i relativt beskjeden grad benyttes til organisert idrett. På den annen side er det viktig for den idrettslige bruk, og ikke minst for utvikling av nye anlegg, at spillemidler er en viktig del av finansieringen. Det setter de forbund som har idretter i et svømmeanlegg i stand til å øve politisk press, både for å få bygget anlegg der det er idrettslig behov, og for å få lagt til rette for så mye trenings- og konkurransetid i anleggene som mulig.

Norges Svømmeforbund mener at ... *svømmeanlegg fortsatt skal ha en selvfølkelig plass i «Bestemmelser for tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet».* Norges Svømmeforbund er en idrettsorganisasjon og svømmeanleggene er våre idrettsanlegg. At de også brukes til opplæring og mosjon/rekreasjon forandrer ikke dette. Det er «Bestemmelsene» og tilknytningen til idrettsforvaltningen i Kulturdepartementet som sikrer krav til konkurransefasiliteter i utforming og drift.

Norges Svømmeforbund foreslår at ... *tilskudd til svømmeanlegg styrkes gjennom en statlig overordnet politikk for prioritering av spillemidler, og gjennom ekstra finansiering over statsbudsjettet i tillegg til de til enhver tid gjeldende betingelsene i Kulturdepartementets spillemiddelordning. Det gjennomføres et tiårig statlig løft for svømmeanlegg slik at alle barn og unge blir svømmedyktige innen de går ut av grunnskolen. Svømmeanleggsloftet gjennomføres faglig og finansielt i et forpliktende samarbeid mellom Kulturdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.*

Det vil trolig være nyttig med en egen debatt om finansiering av svømmeanlegg og en eventuell satsing på bygging av flere anlegg av denne typen.

Om økt ansvar til regionene

Beskrivelsen i høringsdokumentet av organisasjonsleddenes rolle i anleggsarbeid er god. Det bemerkes at idrettskretser og idrettsråd må forvalte sine innspill til lokale og regionale myndigheter basert både på innspill fra klubber/idretter OG i fremtiden også på idrettens nye, sentrale anleggsplanverk. Det er gode argumenter for at de nye regionene skal ta et større ansvar for utvikling av idrettsanlegg. Spørsmål om endringer i rolle- og ansvarsdeling i norsk idrett bør imidlertid behandles helhetlig i den pågående moderniseringsprosessen hvor modernisering av idrettskretser, særforbund, NIF og den sentrale styringen av norsk idrett ses samlet.

Andre forhold

Det foreslås å etablere en liste over spesielt prioriterte anlegg som skal forvaltes av idrettsstyret. Et anleggspolitisk program på 2 mrd. kr. over seks år er en særdeles tung satsing på kostbare anlegg – på bekostning av rimeligere anlegg eller en kraftig økning i etterslepet. Hvis det etableres – også i mindre skala enn foreslått i høringsdokumentet - bør det forvaltes ene og alene etter faglige vurderinger og prioriteringer. Det bør unngås å innføre særegne prioriteringslister utenfor den faglige styringen av programmet.

Full momskompensasjon for idrettslag som bygger idrettsanlegg er et viktig tiltak. En prioritering av dette målet støttes.

Avslutning

Dagens ordning med spillemidler til anlegg gjennom kommunene fungerer i det store og hele godt, med klare svakheter som høringsdokumentet viser på en god måte. Det er viktig å være seg bevisst styrker i dagens ordning når man foreslår en ny kurs slik at man unngår at det å løse et problem fører til at det skapes et nytt.

I forslag til ny anleggsstrategi foreslås det til dels radikale endringer i forvaltning av spillemidler til idrettsanlegg. Det fremstår som at det gjøres på et litt for tynt faglig grunnlag. Det er bred aksept for at ordningen med spillemidler til anlegg gjennom kommunene fungerer godt, og at de anlegg det er behov for lokalt blir prioritert. Sentrale tiltak i den foreslåtte strategien vil få store konsekvenser for denne ordningen – det skal man være varsom med.

Det er bred enighet om at det er behov for en styrking og bedre samordning av det faglige anleggsarbeidet i idrettsorganisasjonen – og utarbeidelse av en felles strategi - slik at man kan sikre tilstrekkelig anlegg av rett type i god balanse også regionalt og nasjonalt.

En styrking av anleggspolitisk program kan være fornuftig. Utforming av den og prioritering av tiltak bør gjøres med et sterkere faglig grunnlag enn det som fremgår av høringsnotatet. Effekten av en så sterk vridning av midler fra rimelige til kostbare anlegg bør analyseres og vurderes grundig før det eventuelt gjennomføres.

Med vennlig hilsen

Terje Jørgensen (s)
Daglig leder